

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četril leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslojpe štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak terek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetarv) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 46.

V Ptuj v nedeljo dne 15. novembra 1908.

IX. letnik.

Kdo je kriv?

Duhovi, ki so jih klicali, postajajo zdaj neprijetni; ali zdaj nimajo prvaki več moči, da bi jih zopet v njih temo pregnali. . . Da, da, tako stoji stvar! Prvaki so zapričeli grozoviti gospodarski boj proti Nemcem! Mislili so, da bodejo kar čez noč pohrustali vse nemške in napredne trgovce in obrtnike. Širili so nezmišeln bojkot, napadali in psovali kmete, ki so raje pri naprednjakih za cenejši denar boljše blago kupovali in jim celo v hiše odirali ter šipe pobijali. . . Da, tudi to se je zgodilo! Slovenskim kmetom se je od nahujskanih slovenskih pobalninov v hiše udralo in šipe razbijalo. . .

Torej boj in zopet boj in bojkot in bogve kaj še vse. . . Pri vsemu temu so prvaki le na eno pozabili: da imajo Nemci in naprednjaki namreč isto pravico, da imajo isto orodje v roki, da zamorejo bojkot z bojkotom, boj z bojem vrtni.

Svoji k svojim! Dobro! Ali mi smo že pred večimi tedni pisali, da bi bilo grozno, ako bi se tudi Nemci postavili na stališče bojkota, ako bi tudi oni pričeli kričati: svoji k svojim!

Naše govorenje ni pomagalo. Nasprotno: še bolj divja je bila gonja, še hujše hujskanje. Izdajali so se letaki proti Nemcem in nemštvu prijaznim pravim Štajercem ter Koroščem, ki hočejo v sporazumljenju z sosedi živeti. Vezali so se s Hrvati in hoteli te na Štajersko pripeljati, da bi se vnel krvavi boj. Napadali so ljudi iz mesta, ako so ti prišli v okolico in tam denar porabili. Prepovedali so vsako občevanje z Nemci. . .

To divjo sovraštvo se je javilo že nekaj tednov. Mi se ga nismo bali. Mi zaradi te gonje niti 5 naročnikov nismo izgubili; nasprotno, mnogo smo jih pridobili. Mi smo vedeli, da živi v srcu našega ljudstva prava ljubezen do zelene naše domovine in da v tem srcu ni prostora za sovraštvo.

Vedeli smo pa tudi, da se bodejo zunanji Nemci uprli neznosni gonji prvakov. Vedeli smo,

Življenje na deželi.

Neki thürinški duhovnik piše v listu „D. Tageszeitung“:

„Moral sem za 14 dni v mesto, da napravim neko izkušnjo. Zdaj je to srečno minulo in jaz sedim zopet v svoji vasi ter mislim nazaj. Grozno, — ne samo izkušnja, ne, celo mesto! In pri temu malo mesto, nežno ležeče, kakor redkokodaj, z gozdovi in vodo in vrtovi in nasadi v obilici. In vendar — grozno! Vrste hiš, dim, nemir, hitenje! Že zutraj pred šesto — koraki delavcev in delavk, ki hitijo v fabriko; vidi se jih pred seboj v megli, te nezadovoljne, zaspane, jezne obraze. Te ljudi pač noč ni okrepčala.

Kako drugače tukaj! Mi imamo tudi fabriko; ali ljudje hodijo z drugimi obrazi okoli, ne hitijo tako, se smejejo, celo pred mojo hišo vriskanje, igranje fantov in deklet — ja seveda,

da bodejo ti zunanji Nemci pričeli ravnati po geslu „zob za zob“. In svarili smo prvake, naj ne uresničijo boja do noža, naj ne delajo teh prokletih neumnostij, naj se ne upajo v nevarnost. . . Vse zamanj! Smejali so se nam in vpili hripavi in pijani naprej: Svoji k svojim!

In Nemci so odgovorili — z istim klicom. Rekli so: kakor ti meni, tako jaz tebi! Sklenili so, bojkotirati tiste, ki njih bojkotirajo. . .

Tako se je žalibog zgodilo, da so v nahujskanih okrajih kupci izostali, da prejšnji odjemalci vina, sadja in živine zdaj vprašajo, je-li je prodajalec te ali one stranke. To se je zgodilo! **Bojkot tistim, ki bojkotirajo!**

In posledica tega? Kmetje v nekaterih spodnještajerskih okrajih ne morejo svojih produktov oddati.

Zdaj pa vpijejo prvaki, da smo mi tega vzrok. . . Tu se pač že vse neha! „Kdor seje veter, žel bode vihar“, smo že zadnjič pisali.

Vi prvaki, vi ki hujskate, bojkotirate, vi spravljate ljudstvo v nevarno, vi bodede napravili iz tega ljudstva berča!

Sramujte se, sramujte se, prvaki. Zadnji košček kruha ste iztrgali svojemu lastnemu narodu iz ust. . . In v iste krivi, ako bode ta narod stisnil pest in po vas udaril!

V vsaki hiši mora biti „Štajerc“ kmetški koledar, ki nudi za malo denarja veliko vsebino! Čez 120 strani bode obsegal letošnji naš koledar in veliko slik. In vse to za 70 vinarjev, (to je 60 za koledar in 10 za poštnino), ki se jih najbolje naprej pošlje!

Politični pregled.

Ministerstvo Beck je odstopilo. Dobili bomo torej novo vlado; boljše gotovo ne.

Deželni zbori. Štajerski in koroški deželni zbor sta že zaključena. Na njih delovanje se bodedo še ozirali!

ti prihajajo tudi skoraj vsi iz hiše starišev ali iz lastne domačije. Ti smejo pričakovati, da se vrnejo v prijetno sobo, iz katere se solnce ravno prijazno poslovi, v lepi, širni gozd, v vrtove in na travnike. Tukaj ima tudi najubožnejši svojo hišico; ako obsega tudi le tri sobice, ako je tudi tesna, njegova je vendar. Tistih par rož, par grmičev fižola in krompirja cvetijo in nosijo zanj in za svoje. Mala ograja pravi: Stoj! Tukaj sem jaz kralj, tukaj se neha vsako tuje vmešavanje!

Tako čutim tudi jaz. Seveda, svojo hišo imam le v najemu, ali celo, na par let, in kamor pogledam, je prosti izgled na gozdove, travnike, goče in polja. Drevesa tu na desno stojijo v mojem vrtu, okoli naokrog ni nikogar, ki bi mi smel kaj zapovedati. Oh, kako se kostanji žarijo v jesenski obleki! Samo eden je temnozelen. Zlato se plamt iz breze, kako nežno cveti grah, belo in ljubko in vredni vse jesenske krasote.

Tako ne gre naprej! Članku agrarnega voditelja pl. Hohenbluma posnemamo, da se je od uresničenja srbske pogodbe (to je od 1. septembra) že 219.984 kil govejega mesa in 152.439 kil svinjskega mesa na dunajski trg prineslo. Konzumenti niso imeli od tega prav nikakoršnega dobička. Živinske cene pa so vendar občutno padle. Na dunajskem sejmu s klavno živino dne 19. p. m. padla je cena pri vseh vrstah živine za 3 do 4 kron, na svinjskem sejmu pa celo za 6 do 7 kron pri 100 kilogramih. Neprodanih je ostalo 1.500 svinj. To je posledica srbskega uvoza mesa! Na dunajskem sejmu dne 26. p. m. so padle cene še občutnejše. K temu pride pa še neko drugo dejstvo. Vsled sporazumljenja v novi nagodbi z Ogrsko glede prometa z živino se je ogrski uvoz živine tako pospešil, da je groza. Ogrska je uvozila na Avstrijsko od januarja do septembra tega leta za 18 milijonov kron več živine nego lansko leto v istem času. To so vnebovpijoče razmere, usodopolne za našo domačo itak zamarnjeno živinorejo! Ali naprej! Sam sedanji klerikalni poljedelski minister dr. Ebenhoch je v listih dokazal, da je šel naš avstrijski izvoz živine že lansko leto za 68 milijonov kron nazaj. Zdaj pa je dokazal generalni tajnik c. k. kmetijske družbe g. Juvan, da je cena živine v splošnem proti prejšnji za 30 do 50 procentov padla, brez da bi mesarji znižali cene mesa. . . Tako res ne more iti naprej! Ravno tako izgleda stvar, kakor da bi gotovi krogi hoteli uničiti avstrijsko kmetijo. In kdo je temu kriv? V prvi vrsti klerikalni poljedelski minister, ki noče in ne more varovati kmetijske interese. V drugi vrsti pa tisti poslanci, ki se prodajo in ki glasujejo za vse, kar jim komandira vlada!

Postava proti pijančevanju. Vlada bode predložila državni zbornici postavni načrt proti pijančevanju. Po temu se ne bode moglo tožiti na cehe napravljene dolgove. Tudi bodo kazniva dejanja, ki se jih stori v pijanosti, potem drugače sojena kakor doslej (pijanost je bila doslej olajševalna okolnost.) Nadalje določbe te nove postave se bodejo tikale večkratne pijanosti

Moj fižol je v 14 dneh malo zrastel (2000 čez morjem stanujem), morda ga bodem vendar še pred mrazom pokusil. Za vrtoem na travniku se pasejo krave, melodično doni njih zvonjenje skozi lepo, svežo jutro. Nadalje zadaj in na desno in na levo se dviga dim in smeh in vriskanje. Krompirjeve počitnice so tu, to je veselje za deco, to je zdravje in veselje in življenje. In človek prezre rad kakšno neumnost. Ako obrčam svoje poglede naokoli čez čiste, lepe hišice do velike, daleč vidne cerkve, — povsod mir, sreča, tiho delo, pokoj; seveda v te ali oni hiši tudi prepir in vse bedarije in slabosti in grehi ljudi; — ali to vse se ne upa na svitlo, to ni tisto, kar določa sliko, to je le kakor senca v svetlobi. Vse, kar je malega, hudobnega, preveč človeškega izgine pod vplivom velike, tihe, lepe nature. In tako je, kakor da bi iz vseh teh hišic do zadnje v krogu tekale nevidne niti do mojega srca, do srca župnika vseh teh duš, . .

na javnih krajih, oddaje alkohola na pijane osebe itd.

Rumunske zahteve. Kar smo prorokovali, izvršuje se točka za točko. Ker je naša kratkovidna vlada dovolila Srbom uvoz 70.000 komadov svinj in 35.000 komadov govede, zahtevajo zdaj Rumuni isto pravico in sicer še več kakor Srbi. Iz Dunaja se namreč poroča:

»Razprave glede trgovske pogodbe z Rumunsko se ne izvršujejo zadovoljivo. Nastopile so težave. Rumunska zahteva namreč pravico, da uvaža na Avstrijsko dvakrat toliko živine kakor Srbija. In to zahtevajo Rumuni prav odločno.«

Torej še enkrat toliko mesa hočejo Rumuni uvažati kakor Srbi. To bi bilo torej skupaj s srbskim uvozom 210.000 komadov svinj in 105.000 komadov govede na leto. K tem 315.000 komadi živine pride še izpadek našega izvoza živine za 67 milijonov kron. Ako se v poslaniški zbornici te nesramne postavbe s Srbijo in Rumunsko sprejmejo, potem — adijo, domača naša živinoreja!

Prazne državne blagajne. Dunajska „Montagsrevue“ piše: „Veliki preostanki, s katerimi se je finančni minister svoj čas bahal, so izginiti. Državne blagajne so prazne in g. Korytowsky išče denar potom dolga. Dovolitev neverjetnih milijonov za postranske namene, slabo gospodarstvo uprave državnih železnic zahtevajo sredstev, katerih ne dajejo davki. Delovanje ministerstva Becka je pripeljalo do tega deficita. Torej prazne kase, — in ljudstvo ima tudi prazne žepa...“

Volitve v nižjavstrijski deželni zbor so končale s popolno zmago krščanskih socialcev. Izvoljenih je bilo namreč 27 naprednjakov in 100 črnih. Pač žalostne razmere!

V Bozniji bodoje vpeljali posebni deželni zbor. Kakor poročajo listi, obsegal bode ta zbor 80 članov in sicer 52 izvoljenih in 28 virilistov. Srbi bodoje zastopani po 23 izvoljenih poslancih in 4 škofih, muhamedanci po 17 poslancih in 6 muftijih, 4 virilistih in 6 reprezentantih. Katoličani imeli bodoje 12 izvoljenih poslancev in 3 škofov itd. Skupno bode torej deželni zbor obsegal 27 srbskih, 34 turških in 19 katoliško-hrvatskih poslancev.

70 vinarjev,

to je: 60 vinarjev za koledar in 10 vinarjev za poštino naj se vpošlje in dobilo se bode

kmetski koledar,

ki obsega 120 strani, mnogo slik, povestij, gospodarskih člankov, mnogo koristnega in zabavnega.

Dopisi.

Iz Ptujkega okraja.

Dolgo let hodim po ptujskem okraju in kupujem sadje in vino in tudi poljske pridelke imam tedaj priliko skorej vsako grabo na deli priti.

Prejšnje leta ni bilo mogoče iz grab na deželi vun priti, ljudi niso mogli pridelke prodati zavoljo slabih cest, po katerih se ni dalo korakati in ne voziti. Ali zdaj dve leti se je hvala Bogu svet v ptujskem okraju prenaradil, in to hvalo moram izreči današnjem naprednem okrajnem zastopu pod vodstvom velezaslužnega načelnika Ornig in celega okrajnega zastopa.

Lansko leto je bilo mnogo sadja v fari Majšberg in Ptujška gora, ta kraj je bil kar se ceste tiče prej popolnoma zapuščen, lansko leto so se dve imenitni občinski cesti Majšberg-Stomečka vas in Ptujška gora—Naraple od okrajnega zastopa v taki stan spravile, da se lahko dirja z upreženo živino po njih. Zato je bilo tudi mogoče lansko leto sad izpeljati in ondotni prebivalci so dobili lepi denar; in od koga? Od Nemcev, ker so ti njih sad odkupili. Lepa nova okrajna cesta se je zgradila pod gorskim bregom vodeča skoz Podložo in Sestrže, iztekajoča v Črešnovce Bisterškega okraja. Ta je važna za ondotne prebivalce, kateri niso nobene ceste imeli in ni bilo mogoče njih pridelke

izvažati, zdaj se je stvar prenaradila po naprednim načelnikom Ornig.

Važna cesta je tudi od Sel čez breg „Sterneć“ v Doleno in dalje v Strajno. Po tej cesti ni bilo mogoče potovati. Ta kraj je rodovitni in tudi iz tega kraja se je mnogo izvažalo, ker je tudi zdaj dobra cesta. Po fari sv. Andrej na Leskovci in sv. Barbara o Halozah so se zapuščene ceste popravile, čez Okički hrib in k sv. Florjanu so se nove okrajne ceste zgradile. Kdor je tukaj hodil prejšnja leta, se je začudil, kaj je postalo, drugi svet. V tej krajih ni bilo vsled strmih kamnitih bregov nobenega prometa, ker živina vsled kamnitnega poda ni mogla naprej.

Tudi občinske dozvaj popolnoma zapuščene ceste v občinah Varnica, Lehnik, sv. Elizabeta, Slatina, Dravci, Kapič, Gradiš in Okič so se v dobro stanje spravile, in v Dravcih—Repč lep most iz betona zgradil. Potem se še mora ozirati na Turško grabo, cesta katera vodi od Zavrč na Dubravo na Hrvaškem po Turški grabi, ker imenitna kaplica roše. Kdor je prejšnje leta tukaj potoval je bil prepričan, da ni mogoče iz tega rodovitega kraja vino in sadje izvoziti, ker ni bilo varno za živino in za blago. Plačati se je moralo za polovnjak vina na Ptuj postavljeno po 6 kron. Letos je ta cesta zgotovljena, proga ravna kakor od kolodvora v Ptuj na Možajnce, brez brega in 4 kilometre dolga. Zdaj je mogoče brez težav 4 polovnjake vina na voz naložiti in ga odpeljati, to stane zdaj 8 kron, pred pa se je za polovnjak zahtevalo po 6 kron; kaki razloček!

Zdaj pa se more še opozoriti ljudstvo na dve važni cesti v slov. gorah. Ena cesta je občinska, katera od okrajne ceste radgonske se cepi in k sv. Urbani pelja; ta je bila tako zanemarjena, da ni bilo mogoče po nji voziti ne hoditi. Napredni okrajni odbor in njegov načelnik se je osmislil čez to zapuščeno cesto, po kateri je veliki promet in cesta je danes taka, da je veselje po nji se peljati.

Druga cesta katera se cepi od Radgonske ceste pri loščarji Kupovec v Janovcih in skoz Jiršovce v Ragoznico k sv. Rupertu Lenarčkemu okraja pelja, za katero se je 20 let prosilo, pa prejšnji prvaški okrajni zastop ni imel nobene skrbi za to cesto; se je zgradila; lansko leto 1907 se je zgradba začela in 1. oktobra t. l. je zgotovljena. Kako veselje! Letos ko je toliko vina in sadja, kako lahko se zdaj blago izvažati! Ta nova okrajna cesta je zgled kako ravna je brez brega in na suhem zgradena, dolga je 5 kilometrov. 500 metrov. Stane okoli 22.000 kron. Prebivalci, dobri in za napredek vneti ljudje so potrebni svet za gradbo ceste brezplačno prepustili, ker so bili prepričani o važnosti te ceste. Kjer je promet, tam je denar!

Prebivalci ptujkega okraja, premisliti kaj dobrega je današnji okrajni zastop pod vodstvom njegovega trudopolnega načelnika Ornig storil in bodimo mu hvaležni! Letos je mnogo kletev radi slabih cest izostalo in tako naj se ljudstvo zdravi in pri današnjih voditeljih okrajnega zastopa ostane. Živijo tisti!

Hvaležni kupec.

O p o m b a u r e d n i š t v a: Sprejeli smo radevoljno ta dopis nam poznanega kupca. Takih dopisov smo sicer že celo vrsto dobili. Kdor ima možgane v glavi, mora biti okrajnemu zastopu in njegovemu načelniku v srce hvaležen, da je toliko v tako kratkem času storil. Ceste so kakor žile v telesu, — brez njih ni življenja! S praznimi besedami se ljudstvu pač ne pomaga. Le z delom se da kaj doseči! In koliko dela so dale ceste! Kolikrat se je vozil g. Ornig in žrtvoval čas in denar, da se je vse v redu izvršilo. In zdaj, ko so prepotrebne te ceste zgrajene, zdaj lažejo in obrekujejo prvaki na najnesramnejši način in hočejo ljudstvo razburiti in kar je svitlega očrniti. Sramota zanje! Ljudstvo pa se ne bode vjelo v te prvaške zanjke. Hvaležno bode ostalo naprednemu delu!

Marija v Puščavi. Ljubi „Štajerca“! Zima, katera zaziblje naravo v spanje, da se spomladi spet prebudi, je pred vratmi. Tople sapice so postihnile, zeleni gaji so zgubili svoje listje, sonce, ki je povzročilo čez leto hudo vročino, skriva se sedaj za gorami, sploh vse, kar je pod milim nebom, pričuje nam minljivost tega sveta. Kaj pa mi?! Da, tudi mi bodemo šli svoj čas k počitku, izročeni bom zemlji iz katere smo

vzeti. Dva, ki sta se v celem življenju morebiti le zaradi druge narodnosti, ker je ta čital na predne časopise, sovražila, spala bosta tik eden drugega, vsak v svoji šestoglati hišici. Čitatelji si bodo mislili, zakaj to pišem, ali vedite, da prvaki ne pomislijo, da bo nas vseh enkrat konec. Vsi se bomo zagovarjali pred sodnim stolom, ter da mora sovraštvo vsaj na bolniški postelji ponehati. Evo Vam dokaz! Pred kratkem želel je neki naročnik „Štajerca“ — spovednika, zaradi njegove bolezn. Ker je bajta pri žagi v kateri je stanoval, borna, želel je starček, ki se je 1866. vojskoval za domovino, da ga za ta čas prenesejo v hišo svojega gospodarja. Štel si je za nespodobno, da bi g. župnik šli s sv. zakramenti, z živim Bogom v to bajto. In kaj stori nekdanja kmetica, ki je obdeljena z več „škapulirji“, ter zapisana skoro v vseh „svetih“ bratovščinah. Ker je vedela, da bolani „Štajerca“ čita, kateri je vsem trn v peti, izgovorila se je: „Hm, pri nas ni prostora, mi nimamo praznih hiš!“ Toraj „sveta“ žena, vdova, za našega odrešenika, ki je nam zapustil lep nauk „kateri enega mojih najmanjših sprejme, mene sprejme“, konečno pa za delavca, ki je pustil vso svojo moč pri tem posestvu, ni imela prostora le za kratak čas. To je teh „svetosti“ polnih ljudi „ljubezen do bližnega in do Boga“! Sovraštvo na bolniški postelji, fej. Župnik pa, kateremu gre vsa čast, ker ni politikujoč dušni pastir, ni se sramoval te bajte, ni zanikal naročnika „Štajerca“, kateri so po mnenju klerikalčkov „brezverci“ in „nemčurji“, šel je k njemu celo dvakrat, ter ga sprevidel s sv. zakramenti. In tako sovraštvo vprizorjavo edino tisti, ki „sveto“ obračajo svoje oči v „deveta“ nebesa. Kaj ko bi bil še župnik rekel: „Pri tem, ki „Štajerca“ čita, nima prostora!“ Siromašen starček bi potem takem gotovo ostal brez spovedi, V splošnem pa, kar se tiče bojkota proti „Štajercu“ in nemščini, omenim, da bo odsihmal postopal najodločneje, ker bojkot je po postavi prepovedan. Žvajgerju pa svetujem, da me pusti zaradi lanskega dopisa čisto pri miru, ker res, stokrat res je, da je Žvajger več v krčmi kakor pa v cerkvi, doma pa malo. Postava poznaj bojkot predobro, zato pa „Herstell Euch“! „Štajerc“, in sploh kar je pravega nemškega časopisja, hočejo mir med Nemci in Slovenci. Nasprotniki pa naj grejo dol v jugoslovanske kraje, kjer od 40—60% ljudstva ne zna ne pisati ne čitati. Tam je voda dovolj kalna. Armadni službeni jezik je tudi in še bode nemški, dokler bo lepa Avstrija v rokah Habsburžanov. Märsikateri slovenski vojak bi raje sedel v pisarni, kakor pa ekserciral po skalnatih bregovih, toda tem bridka poje, popred ko se naučijo še le nemške „komande“ To bo pritrld vsak, ki je nosil vojno suknjo. — Kolikor je hotelo čez vrč, izročil sem javnosti, več pride pozneje. Bojkot proti „Štajercu“ mora ponehati, pa če bi vsi prvaki z zobmi škripali, resnica naj zmaguje. In hoc signo vinces.

Skozi celo leto

se čita koledar. Naš napredno pisani kmetski koledar izšel bode te dni. Kdor si ga želi, naj takoj vpošlje 70 vinarjev in sicer 10 za poštino, 60 za ceno.

Noben koledar

ne daje za tako malo svoto toliko zanimive, koristne vsebine.

Splošno zavarovanje za starost in onemoglost.

Poročali smo že v zadnji številki, da je vlada predložila zakonsko predlogo, tikoče se splošnega zavarovanja za starost in onemoglost. Ker je to velevažna zadeva, treba se je nanjo natančneje ozirati. Zlasti važno je, da ni raztegneno to zavarovanje edino na industrijske in obrtniške delavce, temveč tudi na kmete in njih posle ter na obrtnike.

Vsled te važnosti prinašamo v sledečem natančnejši izvleček iz tega načrta nove postavbe: